
 KRÓNIKA

Beszámoló az MTA Agrár-közgazdasági Tudományos Bizottság 2021-2023 közötti tevékenységéről¹

RÁKOS MÓNIKA

A Magyar Tudományos Akadémia Agrár-közgazdasági Tudományos Bizottsága (AKTB) a 2021–2023 közötti időszakban kiemelkedő tevékenységet fejtett ki az agrárközgazdasági kutatások terén. Fontos azonban megjegyezni, hogy a Bizottság munkáját nagyban megnehezítette a Covid-19-világjárvány és annak hatásai. Éppen ezért a Bizottság munkájának jelentős része online formában valósult meg. Az online ülések, az elmúlt években különösen a digitális technológia fejlődésével, egyre elterjedtebbek lettek nem csupán az oktatás világában, hanem a tudományos életben is. Ezek az eszközök kényelmes alternatívát jelentettek a hagyományos személyes találkozókhoz képest, hiszen a tagok otthonról, munkahelyről vagy bárhol csatlakozhattak az ülésekhez. A Bizottság elsősorban a személyes kapcsolattartásban, valamint az aktív részvétel hiányában érezte meg az online világ hátrányait. Az online értekezletek alkalmával a résztvevők figyelmének elterelődése és a multitasking veszélye állt fent. Egy hagyományos értekezleten a résztvevők általában az asztal körül ülnek, és közvetlen figyelmüket az eseményre összpontosítják, ezzel szemben az online térben könnyebb elvonni a figyelmet más tevékenységekre, ami csökkentette az értekezletek haté-

konyosságát és eredményességét. Egy másik nehézség az aktív részvétel hiánya volt, mivel a résztvevők gyakran kényelmesen otthonról vagy az irodájukból vettek részt az üléseken, így könnyebb volt passzívnak maradni és kevésbé aktívan hozzájárulni a megbeszélésekhez és döntéshozatalokhoz. Ez megnehezíthette az ülések céljainak elérését és a közös munka előrehaladását.

A Bizottság ezek ellenére igyekezett kihasználni az online tér adta lehetőségeket és megküzdni a kihívásokkal. A Covid-19 utáni időszakban pedig a kihelyezett szakmai üléseivel, illetve személyes jelenlét mellett tartott üléseivel a személyes kapcsolatok, találkozások építésének és a szakmai közösséget formáló erejének biztosítása volt a cél. Az Elnökség komplex célokat fogalmazott meg, melyeket alfeladatra bontott. A Bizottság általános célkitűzése a magyar agrárkutatások irányának kijelölése és a szakterületen való tudományos kiválóságok előmozdítása volt.

A stratégiai irányok körvonalazása és a Középtávú agrár-kutatási stratégia kidolgozása során az MTA Agrár-közgazdasági Tudományos Bizottsága elkötelezte magát a magyar agrárközgazdasági kutatások fejlesztése mellett. Az elmúlt három évben a Bizottság vezetése kiemelkedő eredményeket ért el azzal, hogy hosszú távra kör-

¹ A beszámoló az MTA Agrár-közgazdasági Tudományos Bizottsága 2021–2023 közötti választási ciklusának bizottsági tevékenységét ismerteti. Ebben az időszakban a Bizottságot Lakner Zoltán professzor, az MTA doktor elnökölte, az elnökhelyettesek Takácsné György Katalin, Kapronczai István és Udovecz Gábor voltak. A titkári teendőket a Szerző látta el.

vonalmazta a kutatások fő irányait. Ennek eredményeként kidolgozásra került egy középtávú agrárkutatói stratégia, melyet a Gazdálkodás folyóiratban publikáltak a Bizottság tagjai, ezzel megalapozva a jövőbeli kutatások irányvonalát.

Színvonalas előadások és vitaeszmecserék

A Bizottság rendszeresen szervezett előadásokat és vitákat, melyek tematikája tükrözte a magyar agrárközgazdasági kutatások sokszínűségét. Ezek az események nemcsak a szakmai közösség számára jelentettek értéket, hanem a kutatók közötti párbeszédet is ösztönözték, elősegítve ezzel a tudományos együttműködések kialakítását.

Előadóink között szerepelt *Tóth József* professzor úr, aki a *Klímaalkalmazkodási gyakorlat a hazai mezőgazdaságban* címmel tartott előadást, amit nagy érdeklődés övezett. Előadását több hozzászólást is tartalmazó szakmai megbeszélés követe.

Bai Attila professzor úr a *Biomassza energetikai hasznosítása* címmel tartott előadást. Az előadás aktualitását bizonyította, hogy a résztvevők több kérdést is feltettek az előadónak, így élénk szakmai konzultáció alakult ki.

A Bizottság elnöke *Lakner Zoltán* szintén hozzájárult a tudományos ismeretek szélesítéséhez, és bemutatta az *agrárgazdasági kutatások nemzetközi tendenciáit*. Az előadás komplex tájékoztató célja mellett gondolatébresztő volt több bizottsági tagunk és állandó meghívottunk számára, ezáltal új kutatási irányokat elindítva.

Ahogy a Bizottság a fő célkitűzésében is megfogalmazta fontos céljának tekintette a jövő tudományos kiválóságainak ösztönzését és bevonását a Bizottság munkájába. Előadói között köszönthette a Bizottság *Temesi Ágostont* és *Plassek Brigittát*, akik az *Élelmiszer-vásárlói magatartás megismerésének korszerű módszerei és néhány eredménye* címmel tartottak előadást. Az előadók a Bizottság részéről számos kér-

dést, hozzászólást kaptak a kutatásukkal kapcsolatban, illetve javaslatokat a további kutatási irányokra vonatkozóan.

Szintén a jövő generáció előtérbe helyezése volt a cél, mikor *Fróna Dániel*, *Szabó G. Gábor*, *Szenderák János* köztestületi tagok tartottak szakmai előadást egy záruló Desira 2020, H2020-as projekt kutatási eredményeiről és tapasztalatairól a *Digitalizáció: gazdasági és társadalmi hatások a vidéki térségekben – a projekt magyarországi aspektusai* címmel.

A Bizottság mindig szem előtt tartotta a komplex látásmódot, éppen ezért nem csupán a szűken vett élelmiszer-gazdaság területéről hívott előadókat. *Kemény Gábor* az *ESG fogalma és hatása a mezőgazdaságra és az azt finanszírozó bankszektorra* címmel tartott egy rendkívül izgalmas és jövőbe mutató prezentációt. A szakmai közönség aktív érdeklődést mutatott a téma iránt. A számos kérdésnek és hozzászólásnak köszönhetően élénk vita alakult ki a kérdéskörrel.

Az előadások és eszmecserék az oktatás-fejlesztést, a szakmai látókör bővítését is célozták. Lehetőséget teremtettek arra, hogy új információkhoz juthassanak a Bizottság tagjai. Az előadások segítségével szakértők, kutatók és szakemberek oszthatták meg tudásukat és tapasztalataikat a közönséggel. Az előadások inspirálták és ösztönözték a tagokat arra, hogy saját gondolataikat és ötleteiket megosszák másokkal, a viták pedig segítettek abban, hogy különböző vélemények és nézőpontok ütközhessenek, és együtt gondolkodjunk ezeken a kérdéseken. Egyben abban is segítettek, hogy az emberek kritikai gondolkodással és empátiával hallgassák meg mások véleményét, és toleránsabban viszonyuljanak a különféle nézetekhez.

Összességében tehát elmondható, hogy az előadások és eszmecserék fontos szerepet töltenek be abban, hogy fejlődjünk, tanuljunk és jobban megértsük egymást és a világot. Különösen fontos ez a jövő generációja

számára, akik azoktól a szakemberektől tanulhatnak, akikre mindig is felnéztek, gondolataikat, nézeteiket saját kutatásukra szabva használhatják nap mint nap.

Agrárvállalkozások látogatása és tapasztalatcserék

Az AKTB elnöksége fontosnak tartotta a gyakorlati élettel való folyamatos kapcsolattartást és szereplőinek bevonását a Bizottság munkájába, hiszen ez elősegíti a mezőgazdasági szektor fejlődését, és hozzájárulhat a gazdálkodók sikeresebb tevékenységéhez. Az élelmiszer-gazdaságban működő vállalkozások látogatásai lehetőséget teremtenek arra, hogy a gazdálkodók megismerjék egymás munkáját, módszereit, technológiáit, és inspirációt meríthessenek egymástól. Az ilyen vállalkozások látogatása révén a gazdálkodók betekintést nyerhetnek más területeken tevékenykedő cégek életébe és új ötleteket, megoldásokat találhatnak problémáikra. A tapasztalatcserék során a résztvevők megoszthatják egymással az általuk alkalmazott bevált gyakorlatokat, tanácsokat, és együttműködhetnek az új módszerek kipróbálásában és fejlesztésében.

Az agrárvállalkozások látogatása segíthet abban is, hogy a gazdálkodók megismerjék a legfrissebb trendeket, technológiákat és piaci igényeket, és ezáltal versenyképesebbek lehessenek. Emellett a tapasztalatcserék révén a gazdálkodók szakmai kapcsolatokat építhetnek ki, és hosszú távú együttműködéseket alakíthatnak ki más vállalkozásokkal és az akadémiai szférával.

Az MTA Agrár-közgazdasági Tudományos Bizottsága az elmúlt három év során évente több agrárvállalkozást is felkeresett, például a Mezőhegyesi Ménesbirtokot, a Master Good Kft.-t, a NAGISZ-t. Ezek a látogatások kiváló lehetőséget teremtettek az érdekes eszmecserékre, ahol a Bizottság tagjai közvetlenül megismerhették a gyakorlati tapasztalatokat és a mezőgazdasági

szakemberek munkáját. Elmondható, hogy összességében ezek a látogatások jelentős, maradandó szakmai élményt nyújtottak, amelyek nagymértékben hozzájárultak ahhoz, hogy jobban megértsük az agrárium modernizációjának helyzetét és perspektíváit.

A Mezőhegyesi Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt.-nél tett látogatás első felében Kovács Norbert vezérigazgató úr adott részletes tájékoztatást a Ménesbirtok működéséről, majd lehetőségünk nyílt megtekinteni a Társaság több termelőegységét. A látogatás és a Kovács vezérigazgató úrral, valamint a részvénytársaság más tisztségviselőjével folytatott sokoldalú, tüzetes szakmai eszmecsere kiváló lehetőséget adott számunkra, hogy megismerjük a cég helyzetét, működését, vízióját és stratégiáját.

Kisvárdán, a Master Good Kft.-nél Bárány László tulajdonos-vezérigazgató úr tartott egy részletes tájékoztató előadást a cég létrejöttéről, működéséről, az elmúlt években megvalósuló és folyamatban lévő fejlesztésekről, majd ezt követően lehetősége nyílt a Bizottságnak megtekinteni az új vágóhidat. Az üzemben töltött idő valamennyi részt vevő szakember számára érdekes volt, hiszen az új, modern vágóhíd működése nem mindennapos látvány.

A Bizottság tagjai a tudomány és a gyakorlat együttműködésének támogatása, egymás munkájának jobb megismerése érdekében kihelyezett ülésen vettek részt Nádudvaron is. Benedek Fülöp, a NAGISZ Csoport felügyelőbizottságának elnöke, Kovács Herman vezérigazgató és a vezetés több tagja köszöntötte a Bizottságunk tagjait. A tanulmányút első részében a vendéglátók átfogó és részletes prezentációkban mutatták be a NAGISZ Csoportot, ismertették a megtett utat az indulástól napjainkig, majd körbevezették tagjainkat a cégcsoport telephelyein. A bevezető prezentációkhoz, valamint a bejárás során a látottakhoz kapcsolódóan számos kérdés

vetődött fel, mely által szakmai beszélgetés kezdődött.

Összességében az agrárvállalkozások látogatása és tapasztalatcseréje nagyon fontos a mezőgazdasági szektorban, hiszen segít a gazdálkodóknak fejlődni, versenyképesebbnek lenni, és hozzájárul a szektor egészséges és fenntartható fejlődéséhez. A Bizottság számára ezek a programok lehetővé tették az elmélet és a gyakorlat egyidejű elemzését és értékelését.

Kapcsolatfenntartás a Gazdálkodás agrárökonómiai folyóirattal

A Bizottság továbbra is szoros és gyümölcsöző kapcsolatot ápol a Gazdálkodás agrárökonómiai tudományos folyóirattal. A közös projektek, cikkek és konferenciák révén erősítették a tudományos párbeszédet, hozzájárulva a hazai agrárközgazdász szakma fejlődéséhez.

Elismerések és akadémiai tagságok

Az Agrár-közgazdasági Tudományos Bizottság számára különleges elismerést jelent, hogy korábbi elnökét, Popp József professzor urat az MTA levelező tagjává választotta. Ez a kinevezés hosszú idő után egyedülálló lehetőség, és méltó elismerése Popp József életműjének, de annak a tudományos és tudományszervező munkának is, melyet a Bizottság és vezetése végzett az elmúlt években. Emellett több Bizottsági tagunk kapott kormány-, miniszteri, egyetemi és egyéb kitüntetést, elismerést, illetve nyerték el a Bolyai János kutatási ösztöndíjat.

Doktori habitusvizsgálat és tudományos eredmények

A MTA doktori címe nagy jelentőségű nem csupán a kutató elismerése, de szakterületünk jövője szempontjából is. A doktori cím megszerzése ugyanis jelentős szakmai elismerésnek, minőségbiztosítási lépésnek számít a magyar tudományos közösségben.

A cím a kutató munkájának, eredményeinek és szakértelmének elismerése, ami növeli az egyéni presztízsét és hitelességét a szakterületen. A doktori cím jelzi a kutató magas szintű szakmai felkészültségét és tudományos képzettségét, ami segítheti a tudományos eredmények terjesztését és hatékonyabbá tételét a szélesebb közönség felé.

A Bizottság egyik elismert tagja, Tóth József professzor ebben a ciklusban jutott túl sikeresen az MTA doktori habitusvizsgálaton, és védte meg eredményesen értekezését. Így újabb MTA-taggal bővült a Bizottság Tóth József személyében.

A Bizottság munkája során kiemelt figyelmet fordított a tudományos utánpótlás nevelésére, mely rendkívül fontos a jövő generációi számára. A tudományos utánpótlás nevelése kulcsfontosságú a tudományos és technológiai fejlődés, valamint a gazdasági növekedés szempontjából is. Emellett biztosítja a társadalom tudományos tájékozottságának növelését, és segít abban, hogy a fiatalok jobban megértsék a körülöttük zajló folyamatokat, és felismerjék a komplex gondolkodás fontosságát.

Az ifjabb kutatók bevonásának kihívásai

A Bizottság szembesült azzal a kihívással is, hogy törekvése nem minden esetben volt eredményes, nem mindig sikerült hatékonyan bevonni az ifjabb kutatókat a különböző tevékenységeibe. Az Agrár-közgazdasági Tudományos Bizottság ezekkel a kihívásokkal szembenézve készül a következő időszakra, terveik kidolgozásával és a megoldások keresésével az agrárközgazdasági kutatások terén való további haladás érdekében. Az elmúlt években sajnálattal tapasztaltuk, hogy mind a tudományos továbbképzés (PhD-programok), mind pedig az agrár-közgazdaságtan iránt erőteljesen csökkent a fiatal kutatók érdeklődése.

A fiatal kutatók bevonása az akadémiai életbe rendkívül fontos a tudományos közösség számára. A friss PhD-fokozattal rendelkező szakemberek nagy szakmai potenciállal bírnak, és új, innovatív ötletekkel gazdagíthatják a kutatási területeket. Emellett a fiatal kutatók friss szemléletükkel új megközelítéseket, módszereket hozhatnak be a tudományos munkába. Továbbá a fiatal kutatók bevonása az akadémiai életbe számos előnnyel jár mind a fiatal kutatók, mind az őket foglalkoztató intézmények számára. A fiatal kutatók lehetőséget kapnak arra, hogy tapasztalatot szerezzenek a kutatási területen, előadásokat tartva, publikálva és részt véve tudományos konferenciákon. Ezáltal fejleszthetik a szakmai hálózatukat és építhetik a karrierjüket, valamint együttműködésekben is részt vehetnek. Az intézményeknek pedig lehetőséget ad arra, hogy friss, kreatív gondolatokkal bővítsék tudományos környezetüket, és új projektekben, kutatásokban vegyenek részt. Emellett a fiatal kutatók bevonása hozzájárulhat az intézmények presztízsének növeléséhez, és segíthet abban, hogy versenyképességüket fenntartsák a nemzetközi szinten is.

Fontos azonban, hogy a fiatal kutatók támogatást és mentorálást kapjanak a saját intézményüktől és az akadémiai szférától is, hogy sikeresen be tudjanak illeszkedni az akadémiai közegbe, és kibontakoztathassák a bennük rejlő tehetséget. A fiatal kutatók bevonása az akadémiai életbe tehát kulcsfontosságú a tudományos fejlődés szempontjából.

Kutatási ambíciók és az „eredeti” kutatások csökkenése

A Bizottság szembesült azzal a kihívással, hogy viszonylag kevés kutató vállalta azt, hogy megismertesse és bemutassa kutatási eredményeit. Ez részben annak a következ-

ménye, hogy az eredeti, „terepi” kutatások száma csökken, ami az agrárközgazdasági területen a tudományos innováció alapját jelentené. Jelentős gond az is, hogy a magyar tudományos közösség elméleti-módszertani felkészültségének korszerűsége, illeszkedése a nemzetközi trendekhez sok esetben hagy maga után kívánnivalót. Ugyanez igaz a doktori értekezésekre is, ahol szintén tapasztalható a jelentős és eredeti témák hiánya. A helyzet javulását nem szolgálja a megpályázható belföldi kutatási források szűkössége és az európai uniós forrásokhoz történő hozzájárulás ellehetetlenülése.

Az elmúlt három év tapasztalatai alapján az Agrár-közgazdasági Tudományos Bizottság kiemelt néhány fontos tanulságot, melyekre figyelemmel kíván lenni a jövőbeli munkájában

Köztestületi tagok címjegyzékének aktualizálása

Az MTA nyilvántartása szerint az Agrár-közgazdasági Tudományos Bizottságnak jelenleg több mint 230 köztestületi tagja van, azonban egy részük már nem él, másik részük pedig teljesen visszavonult. Fontos feladatnak tekinti a Bizottság az aktív és releváns tagok címjegyzékének aktualizálását, hogy hatékonyan ki tudja használni a rendelkezésre álló szakmai kapcsolatokat.

Kapcsolatok bővítése köztestületi tagokkal

Az Agrár-közgazdasági Tudományos Bizottságnak kiemelten fontos feladata a kapcsolatok bővítése a köztestületi tagokkal. A rendszeres párbeszéd, szakmai eszmecsere és közös projektek elősegítik a Bizottság és tagjai közötti szorosabb együttműködést, ami hozzájárulhat a tudományos munka minőségének növeléséhez.

*Akadémiai doktori értekezések
támogatása és elismertetése*

Az Agrár-közgazdasági Tudományos Bizottság továbbra is kiemelt figyelmet fordít arra, hogy támogassa azokat a kiváló kutatókat, akik megfelelően előkészített és a minimumkövetelményeket jelentősen meghaladó teljesítményeket nyújtva beadják doktori értekezéseiket. Az elnökség szándéka a tudományos közösség meghatározó alakjainak támogatása és az értékes kutatási eredmények elismertetése.

Az agrárközgazdasági gondolkodás formálása és stratégiai irányok alakítása

A Bizottság elkötelezett abban, hogy továbbfejlessze szerepét a hazai agrárközgazdasági gondolkodás formálójaként. A stratégiai irányok alakításában részt kíván venni, segítve ezzel az agrárpolitikát. Az együttműködés és párbeszéd révén tervezi kialakítani a Bizottság és az agrárkormányzat közötti hatékony kapcsolatot, amely a hazai élelmiszergazdaság fejlődését szolgálhatja.